

[Начало](#) > ... > [Съдебни Процедури](#) > [Граждански Дела](#) > [Съдът На Коя Държава Е Компетентен?](#) > [Latvia](#)

Съдът на коя държава е компетентен?

Съдържание,
предоставено от

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

 Латвия

1 До кой съд трябва да се подаде исковата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

С Гражданския процесуален закон (*Civilprocesa likums*) се гарантира, че всяко лице — физическо или юридическо — има право на съдебна защита на своите гражданските права, ако те бъдат нарушени или оспорени, и право на съдебна защита на всеки правно защитен интерес. По принцип всички граждански спорове се решават от съдилищата при съблюдаване реда на обикновените съдебни процедури. В изключителни случаи и само когато е определено в законодателството е възможно граждански спорове да бъдат решавани по извънсъдебен път. Когато е предвидено в законодателството, съдът разглежда също искове, предявени от физически и юридически лица, които по своята същност не представляват граждански спорове. Във всички случаи обаче въпросът за подведомствеността на спора се решава от съд или съдия. Ако съд или съдия приемат, че определен спор не е от компетентността на даден съд, в постановеното в тази връзка определение се указва компетентният за решаването на спора орган.

Същевременно, като изключения от общите правила относно компетентността съществуват разпоредби, определящи кой по степен съд е компетентен да разгледа делото на първа инстанция.

От 31 март 2021 г. в Латвия функционира специализиран съд по икономически въпроси, който да разглежда определени категории граждански и наказателни дела.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исковата молба?

Районният (градският) съд (*rajona (pilsētas) tiesa*) разглежда гражданските дела като първа инстанция. Районният съд на Рига-град за област Видземе (*Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa*) разглежда делата, материалите по които съдържат държавна тайна, и делата, свързани със защитата на патенти, топологии на полупроводникови изделия, дизайн, търговски марки и географски означения. Службата за кадастъра и имотния регистър към районния (градския) съд разглежда молби за изпълнение на безспорни вземания (*bezstrīdus piespiedu izpildīšana*) и за изпълнение на задължения въз основа на покана за доброволно изпълнение (*saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtība*), както и молби за одобряване на тръжни документи (*izsoles aktu apstiprināšana*) с изключение на одобряването им в производства по несъстоятелност.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени

граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

По-висшестоящ съд не може да разгледа дадено дело по същество, преди то да е било разгледано от по-нисшестоящ съд. За граждански дела първоинстанционният съд е районният (градският) съд или окръжният съд (*apgabaltiesa*). По граждански производства делата се разглеждат по същество от съответния родово и териториално компетентен първоинстанционен съд.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

Въз основа на предмета на делото гражданските дела се разпределят за разглеждане на съдилища от различна степен като първа инстанция: делата се класифицират според категорията или естеството на иска. Дори тогава обаче всяко от съдилищата от една и съща степен има своя собствена териториална компетентност.

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Според основните правила за териториалната компетентност иск срещу физическо лице се предявява пред съда по декларираното местожителство на лицето (член 26 от Гражданския процесуален закон). Иск срещу юридическо лице се предявява пред съда по седалището на юридическото лице. Следователно надлежният първоинстанционен съд се определя според предмета на иска и според правилата за териториалната компетентност.

2.2.2 Изключения от основните правила

В Гражданския процесуален закон са предвидени също изключения от правилата за териториалната компетентност по граждански дела, по силата на които ищецът може да избере да предяви иск в съответствие с общите правила за териториалната компетентност, т.е. да се обърне към съда по декларираното местожителство или по седалището на ответника, или да предяви иск пред друг първоинстанционен съд от същата степен, който е определен от законодателството като алтернативен съд.

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Иск срещу ответник, който няма декларирано местожителство, се предявява пред съда по фактическото местожителство на ответника.

Ако фактическото местожителство на ответника е неизвестно или ако ответникът няма постоянно местожителство в Латвия, искът се предявява пред съда по мястото, където се намира недвижимо имущество, принадлежащо на ответника, или по последното известно местожителство на ответника.

В някои предвидени в законодателството случаи ищецът има известно право да избира дали да предяви иск пред съда по декларираното местожителство или по седалището на ответника, или пред друг съд.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Правилата за избора на компетентен съд от страна на ищеца са определени в член 28 от Гражданския процесуален закон, в който е даден подробен списък на видовете дела и на алтернативните съдилища, пред които може да бъде предявен иск:

- иск, произтичащ от дейностите на дадено дъщерно предприятие или на представителството на юридическо лице, може да бъде предявен също пред съда по седалището на дъщерното предприятие или представителството на юридическото лице,
- иск, касаещ събиране на вземания за издръжка на деца или родители или установяване на бащинство, може да бъде предявен също пред съда по декларираното местожителство на ищеца,
- иск, вследствие на телесна повреда (членове 1635 и 2347—2353 от Гражданския закон

(*Civillikums*), може да бъде предявен също пред съда по декларираното местожителство на ищеца или по местоизвършване на деянието,

- иск за вреди на имущество на физическо или юридическо лице може да бъде предявен също пред съда по местоизвършване на деянието,
- иск за връщане на имущество или за обезщетение за неговата стойност може да бъде предявен също пред съда по декларираното местожителство на ищеца,
- искове по морското право могат да бъдат предявени също пред съда по мястото на задържане на плавателния съд, принадлежащ на ответника,
- иск срещу няколко ответника, които живеят или се намират на различни места, може да бъде предявен пред съда по местожителството или седалището на един от ответниците,
- иск за развод или унищожаване на брак може да бъде предявен пред съда по избор на ищеца или по декларираното местожителство на ищеца, или, ако няма такова — пред съда по фактическото местожителство на ищеца, ако:
 - с ищеца живеят ненавършили пълнолетие деца,
 - бракът, който подлежи на прекратяване, е с лице, което изтърпява наказание лишаване от свобода,
 - бракът, който подлежи на прекратяване, е с лице, което няма декларирано местожителство, чието местожителство е неизвестно или което живее в чужбина,
- иск по трудовоправни отношения може да бъде предявен също пред съда по декларираното местожителство или по местоработата на ищеца.

Ако ищецът по горепосочените дела няма декларирано местожителство, искът може да бъде предявен пред съда по фактическото местожителство на ищеца.

По гражданските дела е предвидена също изключителна компетентност, която има предимство не само пред обикновената териториална компетентност, но също така пред всички други форми на териториална компетентност. В следните случаи компетентността се определя от вида на иска:

- иск, касаещ права на собственост или други вещни права върху недвижим имот, или допълнителни права, свързани с владението му, или иск, свързан с вписването на тези права в Службата за кадастъра и имотния регистър, или отписването на тези права и снемането на имота от регистъра за право на владение, трябва да бъде предявен пред съда по местонахождението на имота,
- по предявен иск за наследството на починало лице, когато няма известни наследници, които са били потвърдени или които са приели наследството, компетентен е съдът по декларираното или по фактическото местожителство на починалото лице, но, ако декларираното или фактическото местожителство на починалото лице не е в Латвия или е неизвестно, компетентен е съдът по мястото, където се намира имотът от наследството или част от него.

Изключителна компетентност може да бъде предвидена също съгласно други законодателни актове.

Долупосочените разпоредби се прилагат също по случаи, които са предмет на специално съдебно производство:

Молбата за одобряване на осиновяване се подава в съда по декларираното местожителство на осиновителя или, ако няма такова, по фактическото местожителство на осиновителя; молбата за прекратяване на осиновяване се подава в съда по декларираното местожителство на ищеца или, ако няма такова, по неговото фактическо местожителство.

Молбата за одобряване на осиновяване, предявена от чужд граждани или от лице, живеещо в чужда държава, се подава в съда по декларираното местожителство на осиновяваното дете; ако обаче осиновяваното дете се намира в институция за отглеждане на деца, молбата трябва да бъде подадена в съда по местонахождение на въпросната институция за отглеждане на деца (член 259, параграф 2 от Гражданския процесуален закон).

Молбата за поставяне на дадено лице под запрещение поради психическо заболяване или друго болестно състояние се подава в съда по декларираното местожителство на лицето или, ако няма такова, по фактическото местожителство на лицето; ако лицето е настанено в лечебно заведение, молбата трябва да бъде подадена в съда по местонахождението на лечебното заведение (член 264 от

Гражданския процесуален закон).

- молбата за поставяне на дадено лице под запрещение и учредяване на попечителство върху дадено лице поради неговия разпуснат или разточителен начин на живот или злоупотреба с алкохол или други упойващи вещества трябва да се подаде в съда по декларираното местожителство на лицето или, ако няма такова, по фактическото местожителство на лицето (член 271 от Гражданския процесуален закон),
- въпросите, свързани с попечителство върху имуществото на отсъстващо или изчезнало лице, се решават от съда по последното местожителство на лицето (член 278 от Гражданския процесуален закон),
- молбата за обявяване на изчезнало лице за мъртво се подава в съда по последното местожителство на лицето (член 282 от Гражданския процесуален закон),
- молбата за установяване от съда на правно релевантни факти се подава в съда по декларираното местожителство на ищеца или, ако няма такова, по неговото фактическо местожителство (член 290 от Гражданския процесуален закон),
- молбата за погасяване на права върху недвижими имоти се подава в съда по местонахождението на имота; молбата за погасяване на всякакви други права трябва да се подава в съда по декларираното местожителство на ищеца или, ако няма такова, по фактическото местожителство на ищеца, или в случай на юридическо лице — по седалището, освен ако законът не предвижда друго (член 294, параграф 2 от Гражданския процесуален закон),
- молбата за анулиране на изгубен, откраднат или унищожен документ и за подновяване на свързаните с него права се подава в съда по мястото на плащане, което е указано в документа, или, ако мястото на плащане не е известно, в съда по декларираното местожителство на длъжника, ако той е физическо лице, или, ако няма такова, по фактическото местожителство на длъжника, или в случай на юридическо лице — по седалището; ако фактическото местожителство или седалището на длъжника също не са известни, молбата трябва да бъде подадена в съда по мястото на издаване на документа (член 299 от Гражданския процесуален закон),
- молбата за обратно изкупуване на недвижими имоти се подава в съда по местонахождението на имота (член 336 от Гражданския процесуален закон),
- делата по производство за правна защита се разглеждат от съда по съдебния адрес на длъжника, който е бил регистриран за длъжника три месеца преди подаването на молбата до съда (член 341.¹ от Гражданския процесуален закон),
- делата по производство по несъстоятелност на юридическо лице вследствие на молба от длъжник, кредитор или мнозинството от кредитори, както е предвидено в член 42, параграф 3 от Закона за несъстоятелността (*Maksātnespējas likums*), се разглеждат от съда по съдебния адреса на длъжника, който е бил регистриран за длъжника три месеца преди подаването на молбата до съда. От друга страна, делата по производство по несъстоятелност, предвидено в член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000 на Съвета, се разглеждат от съда по мястото, където се намира центърът на основните интереси на длъжника, а делата по производство по несъстоятелност, предвидено в член 3, параграф 2 от същия регламент, се разглеждат от съда по мястото, където се намира предприятието на длъжника (по смисъла на член 2, буква з) от Регламент № 1346/2000 на Съвета) (член 363.¹ от Гражданския процесуален закон),
- делата за лична несъстоятелност на физическо лице се решават от съда по декларираното местожителство на длъжника, което е било регистрирано за длъжника три месеца преди подаването на молбата до съда, или, ако няма такова, по фактическото местожителство на длъжника. От друга страна, делата по производство по несъстоятелност, предвидено в член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000 на Съвета, се разглеждат от съда по мястото, където се намира центърът на основните интереси на длъжника, а делата по производство по несъстоятелност, предвидено в член 3, параграф 2 от същия регламент, се разглеждат от съда по мястото, където се намира предприятието на длъжника (по смисъла на член 2, буква з) от Регламент № 1346/2000 на Съвета) (член 363.²² от Гражданския процесуален закон),
- делата, свързани с несъстоятелността или ликвидацията на кредитни институции, се решават от съда по седалището на кредитната институция (член 364 от Гражданския процесуален закон),
- работодател може да подаде иск за установяване на незаконността на започнала или обявена стачка на основанията и по реда на Закона за стачките (*Streiku likums*). Искът за установяване на незаконността на започнала или обявена стачка се подава в съда по мястото, на което ще се проведе стачката (член 390 от Гражданския процесуален закон),
- представители на работниците могат да подадат иск за установяване на незаконността на

започнал или обявен локаут на основанията и по реда на Закона за трудовите спорове (*Darba strīdu likums*). Искът за установяване на незаконността на започнал или обявен локаут се подава в съда по мястото, на което ще се проведе локаутът (член 394.1 от Гражданския процесуален закон).

Дела, касаещи изпълнението на безспорни парични задължения (*saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana*):

- исковете за доброволна продажба на търг на недвижими имоти чрез съда трябва да се предявяват пред районния (градския) съд по местонахождението на недвижимия имот (член 395 от Гражданския процесуален закон),
- исковете за изпълнение на безспорни парични задължения или връщане на движимо имущество или за изпълнение на безспорни задължения по договори, които са обезпечени с особен залог, се предявяват пред Службата за кадастъра и имотния регистър към районния (градския) съд по декларираното местожителство на длъжника или, ако няма такова, по фактичeskото местожителство на длъжника (член 403, параграф 1 от Гражданския процесуален закон),
- исковете за изпълнение въз основа на безспорни документи за учредяване на залог върху недвижими имоти или изпълнение на безспорно задължение за освобождаване или връщане на недвижими имоти под аренда или под наем трябва да се предявяват пред Службата за кадастъра и имотния регистър към районния (градския) съд по местонахождението на недвижимия имот. Ако дадено задължение е обезпечено с няколко недвижими имота и компетентни по исковете са службите за кадастъра и имотния регистър към различните районни (градски) съдилища, искът се решава от Службата за кадастъра и имотния регистър към районния (градския) съд по местонахождението на един от недвижимите имоти по избор на ищеца (член 403, параграф 2 от Гражданския процесуален закон),
- исковете за изпълнение въз основа на безспорно задължение по корабна ипотека трябва да се предявяват пред Службата за кадастъра и имотния регистър към районния (градския) съд по мястото на регистрация на корабната ипотека (член 403, параграф 3 от Гражданския процесуален закон).

Дела, касаещи изпълнението на задължения въз основа на покана за доброволно изпълнение (*saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtība*):

Искове за изпълнение на задължения въз основа на покана за доброволно изпълнение трябва да се предявяват пред Службата за кадастъра и имотния регистър към районния (градския) съд по декларираното местожителство на длъжника или, ако няма такова, по фактичeskото местожителство или по седалището на длъжника (член 406.² от Гражданския процесуален закон).

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Да, такава възможност съществува: латвийското законодателство дава възможност на страните по делото по споразумение между тях да избират съда с териториална компетентност по тяхното дело. При сключването на договор страните могат да посочат първоинстанционния съд, в който да бъдат уреждани всички бъдещи спорове във връзка с договора или изпълнението на условията по него. Те обаче нямат право да променят компетентността по отношение на предмета на спора, т.е. нивото на съда, който да разгледа делото на първа инстанция (член 25 от Гражданския процесуален закон), нито която и да било изключителна компетентност (член 29 от Гражданския процесуален закон).

Определянето на компетентността по споразумение подлежи на две ограничения:

- изборът на компетентен съд може да се упражнява само по отношение на спорове по договори,
- споразумението за определяне на териториалната компетентност трябва да бъде постигнато при сключването на договора, като трябва да бъде посочен конкретният съд, който да разглежда потенциални спорове на първа инстанция.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Според латвийското законодателство съдилищата с обща компетентност разглеждат както граждански, така и наказателни дела. За разлика от други държави, в Латвия няма специализирани съдилища, например семейни съдилища, или съдии, специализирани по конкретни правни въпроси.

Както е обяснено по-горе, гражданските дела се разглеждат по същество от първоинстанционен съд и не могат да бъдат разглеждани от по-висшестоящ съд, докато делото не бъде приключено в по-нисшестоящия съд. За граждански дела първоинстанционният съд е районният (градският) съд, на който е подсъдно делото. По правило всички граждански спорове попадат в компетентността на съдилищата, които ги разглеждат по реда на обикновените съдебни процедури.

■ Последна актуализация: 27/05/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.